

تۈرك يۈردى

ناشرى : تۈرك يۈردى .

مىدارى : آق چورە اوغل يۈسف .

۶ اپرول ۱۳۲۸

۱ جلد

① ۲۲ ھائى

سیاسیات

تورککلر بر روح ملی آرایورلر

۲

(باشی ۲۱ نجی صایده)

بوتون تورکیه یی هیجان عظیم قاپلادی . زمانلر ، دکشمشدی . بر جهاتک سوکی کلشیدی . یکی سماوات ایله یکی بر زمین طوغه جقدی . کنج تورککلرک کلام منجیدی ، بویوک بر معجزه اظهار ایتمشیدی : بو کلام منجی ، اووده طاغلمش قوری کیمکلری یاقلاشدیروب ، حزقیال پیغمبرک بحث ایتدیکی درت روزکاری اوفلیه رک ، آنلر اوزرینه روح کتیروب دیریلتمش و آنلردن بویوک جنود اولمشدی [۱] . و اشعیا پیغمبرک اخباری وجهله امتک نجات بولانلری طویلانمشلر ، کلشلر و یاقلاشمشلردی .

سوقاقلرده ، میدانلرده هر کس بر برینی قوجا قاپلایوب او بوشیورلردی . پاپاسلر ، اماملر ، خاخاملر اظهار اخوت ایدیورلر ، خاق اوکنده قول قوله کزییورلردی . روم ، رومن ، صرب جیدودلری قرقال یووالرندن اینوب ، وحشی صاقلارینی ، تورک ضابطلرینک صیرمه لی کوکسارینه قارشیدیریورلردی . کورد ، سونجینی آکلاتمق اوزره ارمنی کویلرینه قوشیور ، آرانوود ، ازلی قان دعوالرندن واز کچیورلردی . محبوسلر زندانلرک قابولرینی قیروب جیقارق ، سرور عمومی به قاریشیورلردی . اداره سابقه بولیسنک شدتیه قوغولمش ایکن شمدی علی المعجله مملکتته دونن هر دین وجنسدن وطنداشلر ، موقف و ریختیملرده بیکلرجه آدملر طرفدن استقبال اولنیورلردی . بو کلنلری ، اقربالرندن آیروب آلهرق ، سوقاقلرده ظفر آلایلریله دولاشدیریورلردی . اعتماد و سعادتله طاشان خلقتک جیلغین آلقیشلری اوکنده ، هر بالقوندن

[۱] مؤلف بو قسمی ، « کتاب مقدس » لسانیه یازدینی ایچون ، مترجمده عین لسانله ترجمه به چالیشمیشدر .

حریت ، مساوات ، اتحاد و اخوت تجیل اولنیوردی . آرتق نه مسلمان ، نه خریستیان ، نه صرب ، نه تورک ، نه بلغار ، نه ارمنی ، نه روم ، نه یهودی ، نه ده آرناوود قالماشدی . دینی و اجتماعی فرقلرک هپسی سیلنمشدی . یالکز عثمانلیلر ، تکرار بولمیش وطنک درین عشقندم برلشهرک ، قارداش اولش عثمانلیلر واردی .

شهرلرده و کویلرده سوینج بایرامی دوام ایدوب کیدیوردی . مناسبت دوشدجه ، یکوجود و غیر قابل تقسیم اولان ملت ایچون هنوز یکی باشلایان یکی حیات اوزرینه نطقلر ایراد اولنیوردی . هر شی بر آرادہ ضیافتلره ، متقابل تبریکلره ، نمایشلی مصافخلره وسیله تشکیل ایدردی . علی ملالالتاس ماضیده کی قصورلراعتراف ایدیلیر ، ماضیده کی آیرینه فکرلری ، خودپرستلکلر خاطرلانونوب لوم نفس اوانوردی . آرتق شمدی طانیشیلنیوردی . متهم یکانه ، اسکی اسول اداره ایدی . یالکز اومنحوس اسکی اداره کولکلرک صمیمی برلشمه سنه مانع اولمشدی . شمدی ایسه او مؤبدأ اولمشدی . کنج تورکلر اونی اعدام ایتشلردی . و ، کویا بر سحر ایله ، بوتون عداوتلر بیتمش ، بوتون کینلر سونمشدی . آرتق محبت و اتحاد حکم سورنیوردی . قارده شجه یاشامق ، عین حسیاتله متحسس اولمق ، عین املی بسله مک ، اوح ، نه قدر ایی ایدی ! بر بریله قوقلاشمه دن ، بو وقته قدر ناصل یاشانه بیلمشدی ؟ بر برلینه دشمن اوله رق ناصل یاشایه بیلمشردی ؟ آرتق مصالحه اولونمشدی . متحد و آهنگدار بر وطنده ، عموم ایچون بردوره سعادت آچیلیوردی . اک بدین رییلر بیله بوکا قناعت کتیره رک امیدلنمشلاردی . ایلک اوپوشمه لرک غلبانلی بر دمنده ، هرکس ماضینک بوسبوتون سیلنوب سوپوریله بیله جکنه ، وکندینک یکی بر روح ایدینه بیله جکنه اینانیوردی . بوندن بویله جمله نک یالکز بر روحی ، بر وجدانی ، بر املی اوله حقدی . الحاصل بو بر آلتون دور ایدی .

فقط بر قاج کون سوکره کورولدی که بعض مشکلات ، بعض موانع وار . روملر ، بعض عبثیلر ایچون مخالفت ایدرکی اولدیلر ؛ بلغارلر اویقودن اویانیور ، ارناوودلر ایسه حوموردنیوردی . لیکن تورکلر ، بونلرک هیچ برینک اهمیتی

یوق دییه دوشنیورلردی . ماضی کومولش دکلیدی ؟ آرتق قومیته جیلر اولمیه جق ، قیام وعصیانلر کورولمیه جکدی . اسکی دشمنلقلر ، عید مشروطیتک حار آتشیله تبخر ایدوب کوکه صاورولمشدی .

تورکلر ، عرقلرک آجیقدن آجیغه قابنایوب امتزاج ایتمه سنی ایستیورلردی . بو خصوصده اولرک خلوص نیتلرندن ، صمیمیتلرندن اصلا شبیه ایدیه مز . تکرار طوغان آیریمه افکارینک اوکئی آلمیه جوق چالیشدیله ، وباشده بونکچون وسائط اقناعیه قوللانیدیله ، امل مشترک ، حسیانه مراجعت ایستدیله . امتزاجی تسهیل وتسریع قصدیله جمله ملتلی قهریه دعوت ایدن ، آزالرنده کی اختلاف سنورلری قالدیرمه یه چالیشان ، صلح وائتلاف جمعیتلری تأسیس ایله دیلر . بو مساعی ، احمد رضا بک تحت اداره سنده کی پاریس کنج تورکلری حزبی طرفندن اطرا اولوفان عثمانلیق سیاستک تطبیق دیمکدی .

اوجک عناصرک هیدی ، تورکلرک بو آرزوسنه موافقت ایچون طایفناپانه اقدام ایستدیله . هر طرفده افکار جدیدیه عظیم بر میل ، عثمانلیغه طوغری صاف ، فقط شدید بر انجذاب واردی .

لکن ، عثمانلیق فکری تصریح وتعیین ایدیلاک ایسته نیلدیکیله ، بر برندن فرقلی ، بر برینه اویماز ، عادتاً ضد تعریفلر میدان چیقیدی . مدنیتجه خیلی یوکسله رک بروجدان ملی احداث ایده بیلمش ملتلر عنندنه عثمانلیق ، بر متارکة قطعیه ، بر صلح دائمی ، مختلف عرقلردن اولان عناصرک مساوات نامه سی ، هر کسک خدمات دواته قبول اولونماسی ، فاتح عنصرک امتیازندن واز کچهرک ، دواتده ، اردوده ، محاکمه برنجیلک موقعی ترک ایده رک ، دیگر عنصرله همحال اولمیه ، علی العاده بر وطنداش درک سنه ایتمیه رضا کوسترمه سی دیمکدی . حاصلی بو ، بر نوع اغستوس کیجه سی ایدی که قلنج و قلم ناجلیتی اولان تورکلر ، کندیلرینه تاریخ و فتوحاتک ویردیکی حقلردن فراغت ایدیورلردی . هر ملت ، کندی مؤسساتی ، تشکیلاتی ، تمام حروراحت محافظه ایده جک ، اصلاح ایده جک ، انکشاف ایستیره جکدی . هیچ بر شیبی ترک وفدا ایتمیه جکدی . ممالک عثمانیه ده ، نه قدر عرقی جماعت وارسه ، اوقدرده بر برندن آیری حیات اجتماعیله اوله جقدی . غیر مسلملر ،

شمدی به قدر خارجنده قالدقلى حقوقي مدنيه و سياسيه اشترا كه دعوت اولنيورلردى .. ايسته اوقدر . اولجه ، تورك پادشاهلغلك روم ، آرناوود ، بلغار تبعهسى واردى؛ بوندن بويلا عثمانلى و طنداشى روم ، آرناوودو بلغارلر اوله جقدر . آرتق حكمدارك كيفنه تابع سورو ، رعايا قالميه جقدر . ايمپراطورلغلك بوتون سكانه بخش اهليت اولنيورلردى . هر كس منتخب و شارح مقامنه اصعاد ايديلىشى . قانون ، ارزوى عامه نك افادهسى اوله جق يالكىز بر صرقك يا خود بعض ندمانك مقاصدينه ترجمان اوليه جقدرى . جماعت تشكىلاتى ، ينه اك مهم بر عضويت اجتماعيه قاليورلردى ؛ عثمانلى وطنى ، جماعتلك هيات مجموعهمسى ، جبر ايله دكل ، بلكه متعاقدينك متفقاً تصديقلى ايله احداث اولمش بر عضويت قائمه ايدى . بوراده هر كس ، جماعت و مملكت حياتى اولق اوزره ، مضاعف بر حيات يشاياجقدرى . هر كسك كوچوك و بويوك وطنى ، جماعت و طنبورلكيله ، عثمانلى صداقتى بولنه جقدرى . فقط اصل فطرة سويلن ، و كنديسنه حصر وجود ايديلن كوچوك و وطنك ترقى و تعالينى يالكىز تايمين ايتك ايچوندر كه بويوك و وطنه لزوم واردى؛ اصل غايه جماعتلردر . دولت ، زاندارمه لقدن باشقه برشى يابميه جق . حدودلرده صاحى ، داخلده اسايشى تايمين وظيفه ممدوده سندن باشقه بر شى اوسته آلميه جق .

توركلر ايسه ، عثمانلىنى هيچده بويلا آكلاميورلردى . انقلابه قدر حقيقى عثمانلىلر يالكىز اوللردى ، و اوللر يالكىز عثمانلى ايدى . شمدى اوللر بو عنوانى ديكرلرينده تشميل ايدنيورلردى . لكن او ديكرلرده عثمانلى دن باشقه برشى اولاميه جقلردى . اوللر هر درلر تفرقه جولاقى رده مجبورديلر . آرتق نه روم ، نه يهودى ، نه ارمنى يوقدى ؛ يالكىز عثمانلىلر واردى . آرتق مللر يوقدى ، يالكىز ملت واردى . عثمانلىلق حسنده حقيله بر اشك ايچون ، هر كس شخصيت اوليه سندن صيريلوب چيجه جقدرى . بوتون كوكانى وطننه باغلايه جقدرى . حيات اجتماعيه ، حيات مدنيه به قارشوب بر اشك جكدى . اوللر ، قوميه مستندهياتلرى بك مضر ؛ هر مليتك خصوصى تشكىلاتى ، محقروطن بر ضلالت قديمه كچر تلق ايدنيورلردى . اتحاد و ترقى قوميه سنك ناشر افكارى اولان روم ايلي ،

روم و يهوديلرك قلوبلرى ، جمعيت خيرهلرى اولماسندن مضطرب و مشتكيدر ؛
 مادام كه جمله من عثمانلى يز ، بولونمكلرك ، آريلسهلرك نه لزومى وار ؟ حدودلرى
 ازاله ايدلم . برلكده جاليشلم سنديغمز بر اولسون ، فقرا ، - مسلمانمش ،
 خريستيانمش ، يا خود يهودى ايمش ، بونك نه اهميتى وار ؟ - بزم فقرامزدر ، ضرورتده
 قالمش عثمانلى قارده شلريمزدر . آل آله ويرمك زوالليلره يارديم ايدلم ، سقائله
 كوره شلم . آريلغمز ، غيريلغمز بوقدر . تفرقه ، ايسته اصل دشمنمز !

توركار ايسته دكلرى قدر سويليه طورسونلر ، باشقه جنسندن اولان عناصر
 ماضيلرى اونودوب ، عظيم فداكارلقلر ، و بك چوق امكلر سايه سنده قزائلمش
 نتيجهلرى آلدن براققدمعنا كورميورلردى . حتى بونى ايسته سهر بيله ، ياپامازلردى .
 هيچ بر ملت اقناع ايله اتخار ايتدبريله من . ملت عصرلرك ازيدر . اونى
 اراده قوتيله ازاله قابل اولماز . ملت ، بك اوزون عمرلى كوكلرغى ، غناته ،
 عاداته ، مؤسسات قديميه ، حتى اشخاصك يتيشيله مهن ، تحت الوجدان درينلكلرينه
 قدر دالديرير ، سالار ؛ و اراده نك سطحى و سريع الزوال تعرضلرينه قولايقله
 قارشى قور . صنمى بر امتزاج قابل الاجرا دكلدر . اقوامك روحى اوزون عصرلر
 ظرفنده ياييلوب حاضر لانيركن هيچ بر معجزه وقوعه كلمه شدر .

سياست آدملىرى ، ساده لكارييله ، ساده دلكارييله درلو ، درلو لغولر ،
 برلشمه لر تكليف ايدم بيليرلر . ميراث اجداد ، اونلرك بالجله واسطه لرندن بك
 چوق قويدر . اولولر ، ذير و حله امر ايدر و اولولرك امرلرينه اعتراض
 اطاعت اولنور . اقوامك امتزاجى بر كونلك ايش دكلدر .

بو امتزاج ، مشترك حياتك ، محتفظ ازدواجلرك تاثيرى آلتنده اخلاق ،
 عادات ، اديان و منافعت آغير و اسرار انكيز حلول متقابلى ايله غير محسوس
 بر صورتده حصول بولور .

بوجهتله ، بال آنى كجر كچمز ، هر عنصر منافع خصوصيه سنى دوشمنيه
 باشلايه رق ، كندينه جكى دوزن ويردى ، قوتى طويلادى ، حر كته حاضر لاندى .
 بوش و ثمره سز قارداشلق نمايشلرندن سوكره ، تأمل و تجرد زمانى حلول ايتدى .

عناصر، حریتدن دهازیاده صیقیشوب قوتلنمک، دهاقوتلی برلشوب یاردیملاشمق ایچون استفاده ایتشدی .

عثمانلیق فکری ، یومشایه رق ، پاییلارق ، غیرمعینلشه زک ، کیتدکجه حدودینک قطعیتنی غائب ایدیوردی . آز سوکره ، بوفکر، حقوق سیاسیه ده ویک اوزاق ، بک شبهه لی منافعه اشتراک کبی غیرثابت ودائما متزلزل بر حس اولدی . نهایت عصرلردنبری دوام ایدن دیرلکسنزلیکک ، عدم مرکزیت وحی بوسوتون آریله ارزولرینک اوکنده ، همان طاعیلوب بیتجهک برحاله کلدی . تورکر خطالری کورمکده بککمیدیلر . طاتلی خیاللرندن چابوق صیریلدیلر . اختلالدن برشی قازانما مشلردی . عثمانلیق اولره بالکیز ضرردی . باشقه جنسدن اولان وطنداشلیله عین سویه ده بولمق اللرندن کله میه جک بر ایشدی . آراده کی فاصله بک کنیش ، بر نسلك قطع ایتمه سی قابل اولیه جق قدر کنیشدی . ایلک قوجا فلاشه لره ک هیجانلریله تکلیف ایتدکری هیأت اجتماعیه ده ، تورکر آز اهمیتلی ایکنجه یلر صره سنه اینه جکلردی . کافی قوتلری یوقدی .

بر چوق زماندنبری معیشت غوغاسنه حاضرلانونوب قاشرلنمش رقییلر اوکنه بردنبره چیقمش اولدقلرندن یکیلرک زوال بولملری محققدی . تشکیلاتلری ده معدومدی . تورک عرقنک دوغمق اوزره بولونان روحی و وجدانی ، بوقارغشه لقدم باطوب کیده جکدی . روح ملیری هنوز کافی درجه ده صاغلانماشامش ، بر شکل صریح و قطعی آلمانشدی . اونک زوالی کیمسه یه بر فائده ویرمیه جک ، فقط تورکرک مطلقا هلاکنه باعث اوله جقدی . آرتق استقبالدیه بیهوده خیاللره ظائب ایدیه جک زمان قالمامشدی .

تورکرک لطیف رؤیالری ، اوزون سورمدی . هیچ یوقدن بر ملت خلق ایدیه میه جکلری چابوق آکلادیلر . بوملت موهومه یی تشکیل ایدیه جک عنصرلر ، بربرلرینه هیچ بکزمه مین . بربرلرینه هیچ بر رابطه سی اولمایان تمام بر عثمانلیغه قطعاً مخالف ، عنعنلرینه ، مؤسساتلرینه غایت صاغلام باغلی قومیتلردی . طوردیریه میه جق قدر شدتلی قومیت جریانلرینه خیالی مانع لر قویعه یه جالشمقندن نه حاصل اوله جقدی ؟

دیمک سلامتی باشقه طرفه آرامق لازمکیوردی . دین نهدن صاغلام
بر رابطه ملیه اولما-ین ؟ عربلرک محیرالعقول فتوحاننده اووظیفهینی ایفا
ایتمه مشعیدی ؟

(بیتشدی)

مؤلفی : ب. ب. ب. ب.

مترجمی : ت. ی.

تورکلرک بویوک معلم و محرری اسماعیل بک غاسپرینسکی

بنم ظنمه کوره ص-وک ربع عصرده فکر ، سوز و یازی ایله بوتون
تورکلره اک ایی خدمتلی اک چوق ایفا ایتمش اولان ذات اسماعیل بک
غاسپرینسکی در . اسماعیل بک مکمل بر معلم ، متفکر بر محرر ، غایت مستعد
بر غزته جی ، هیچ یورولوق بیساز بر خلق خادمی در . مشارالیه ۱۲۶۷
تاریخنده قریم یالینسک ، « غاسپرا » کوبنده طوغدی . آناسی اسکی قریم
زاده کان قیزلرندن ، باباسی ده مأموریتله زادکانلق قازانان میرزالردندی .
اسماعیل بک هنوز بک کوچوک ایکن ، تحصیل ایچون موسقوا عسکری
اعدادیسک ابتدائی صنفلرینه کوندربلشدی . بر مدت صوکره تورکلرک اک
بویوک ملیتپرورلرندن اوله جق اسماعیل بک ، ایلك تعلیمنی بر روس عسکر
مکتبنده کوردیکی کبی ، اصل تربیه ملیه سنی ده ، تعطیل گونلرینی آره لرنده و
صفره لرنده کچیردیکی افراطله ناسیونالیست بر روس عائله سندن و او زمانلر
روس ملیتپرورلیکنی قبارتمق اوزره متصل تورکلره تعرض ایدن « موسقووسکی به
ویدوموسی » آدلی جریده دن ، بوجریده نک مشهور شوون محرری بروفسور
ایوان قاتقوف دن اکتساب ایتمشدر ! اولجده یازمشدم : موحدلکی تمثیل
ایدن ذات بر بوتجی عائله سندن چیقمشدی ؛ مجدد دین غزالی فلاسفه لادریه
شا کردی ایدی ؛ وولته ری ، رمانی جزویتلر یتشدیرمشدی ؛ اسماعیل بک ده
ایلك دینی و ملی تربیه سنی قازناجیفلر عائله سی ایچنده قاتقوفدن آلدی !